

فصلنامه رهیافت‌های نوین در مطالعات اسلامی

License Number: 85625

Article Cod: SH26R9377751

ISSN-P: 2676-6442

بررسی رابطه سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی و استرس تحصیلی

دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا

(تاریخ دریافت ۱۴۰۵/۰۱/۲۵ تاریخ تصویب ۱۴۰۵/۰۳/۰۴)

ندا صافی پور

چکیده

پژوهش حاضر با هدف رابطه سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا، انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود. کلیه دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان پاوه در سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ جامعه آماری پژوهش حاضر را تشکیل می دادند که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ۳۱۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده اند. برای گردآوری داده ها از ابزار پرسشنامه استفاده شد: پرسشنامه سواد رسانه ای (فلسفی، ۱۳۹۲)، پرسش نامه تاب آوری تحصیلی (سامونلز، ۲۰۰۳) و ابزار پژوهش بودند که میزان پایایی و اعتبار پرسشنامه ها در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برای پرسشنامه های یاد شده ۰/۸۶۵، ۰/۹۲۱ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه به روش همزمان و با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۴ استفاده شد. یافته ها: نتایج تحلیل نشان داد که بین سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا رابطه معنادار وجود دارد. ($P \leq 0/05$). همچنین نتایج تحلیل رگرسیون همزمان نشان داد که "آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای" سهم بیشتری در تبیین تاب آوری تحصیلی دارد ($P \leq 0/05$). توجه و تاکید به ارتقای سواد رسانه ای، می تواند به ایجاد تصویری واضح و روشن از ارتقای تاب آوری تحصیلی، کمک نماید.

واژگان کلیدی: سواد رسانه ای، تاب آوری تحصیلی، پاندمی کرونا

مقدمه

مفهوم تاب آوری مورد توجه روزافزون رشته‌های مختلف مطالعاتی مانند روانشناسی، بوم‌شناسی، جامعه‌شناسی، آموزش، اپیدمیولوژی و همچنین مطالعات ترومای مددکاری اجتماعی قرار گرفته است. با توجه به افزایش علاقه به تحقیقات تاب آوری، تاب آوری در سطح فردی، سطح خانواده، سطح جامعه، سطح ملی و سطح فرهنگی زمینه‌سازی شده است. این مطالعه به تاب آوری به عنوان ویژگی فردی علاقه‌مند است. در سطح فردی، تاب آوری به طور کلی به عنوان توانایی مقابله با چالش‌ها، استرس‌ها و ناملايمات در زندگی درک می‌شود (سان و همکاران، ۲۰۲۲). از عصر داده‌های بزرگ، محققان تأثیر فناوری‌های دیجیتال بر نتایج سلامت را مورد مطالعه قرار داده‌اند. غیرقابل انکار، فن آوری‌های دیجیتال می‌تواند توسعه سلامت انسان را به طرق مختلف ارتقا دهد (کوردیرو، ۲۰۲۱). با این حال، افراد ممکن است هنگام استفاده از فناوری‌های دیجیتال با خطراتی مواجه شوند و محافظت کامل از آنها در برابر این خطرات نه ممکن است و نه مطلوب. در نتیجه، افزایش استفاده از فناوری دیجیتال منجر به افزایش نرخ خستگی وینار، اضطراب استفاده از فناوری و فرسودگی دیجیتالی شده است، به دلیل دشواری حفظ مرزهای کار و زندگی روشن (ربانی و همکاران، ۲۰۱۹). جالب توجه است که اکثر مردم برای مقابله و کاهش وقوع پیامدهای منفی، نگرش و رفتار مثبتی را اتخاذ می‌کنند. بدیهی است که افراد شاهد انقلاب دیجیتال بودند و اشکال جدیدی از انعطاف‌پذیری را در زمینه دیجیتال نشان دادند.

بنابر این زندگی امروز پر از چالش و تهدید است. اگر افراد خود را به توانایی‌های لازم مجهز نکنند با مشکلات زیادی مواجه خواهند شد. در قرن بیست و یکم، گروهی از روانشناسان دریافته‌اند که انسان باید انرژی ذهنی خود را صرف جنبه‌های مثبت تجربه خود کند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۱). تاب آوری به عنوان یکی از مفاهیم و سازه‌های معمولی، مورد توجه روانشناسی مثبت‌گرا قرار می‌گیرد و به سازگاری موفق، علیرغم چالش‌ها و تهدیدها اشاره دارد. تاب آوری در حوزه‌های روانشناسی تکاملی و سلامت روان جایگاه ویژه‌ای دارد، به

طوری که هر روز بر تعداد تحقیقات مرتبط با این ساختار افزوده می شود.. اگرچه رویدادهای استرس زا نقش کلیدی در بروز اختلالات روانی دارند، اما بررسی های بعدی نشان داده است که ویژگی های تعدیل کننده ای بین رویدادهای تقاضا و اختلالات روانی وجود دارد که باعث می شود تأثیر رویدادها بر افراد متفاوت باشد (یانگ و وانگ، ۲۰۲۲).

از طرفی برخی از متغیرها در حوزه سازه روانشناسی مثبت گرا مانند تنظیم هیجانی، شفقت به خود و بهزیستی روانشناختی (گرینیر و همکاران، ۲۰۲۱)، فرسودگی شغلی، تأمل، خودکارآمدی (فتحی و همکاران، ۲۰۲۱)، تاب آوری معلم (درخشان، ۲۰۲۱)، درگیری تحصیلی (درخشان، ۲۰۲۱)، و بی واسطه بودن معلم (لیو، ۲۰۲۱) مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به تاب آوری به عنوان یکی از مؤلفه های روانشناسی مثبت گرا، تحقیقاتی انجام شده است. کیم و کیم (۲۰۱۶) تاب آوری مرتبط با یادگیری فراگیران را با تجزیه و تحلیل شادی، همدردی، جامعه پذیری، پشتکار و خودتنظیمی درک شده مورد مطالعه قرار دادند. آنها دریافتند که پشتکار و شادکامی درک شده به عنوان عوامل اصلی توضیحی برای یادگیری شناخته شده است. علاوه بر این، مطالعه پروئیتی ارگون و دوائل (۲۰۲۱) نشان داد که تاب آوری به طور قابل توجهی با لذت تدریس مرتبط است.

از طرف دیگر دانشگاهیان و سیاستگذاران بر این باورند که سواد دیجیتال باید در برنامه درسی آموزشی گنجانده شود. مفهوم سواد دیجیتال در درجه اول در طول همه گیری کووید-۱۹ برای دانش آموزان بسیار مهم است. رویکرد آموزش از راه دور دسترسی آسان و راحتی فرصت های یادگیری را فراهم می کند. لیست (۲۰۱۹) سواد دیجیتال را به عنوان توانایی به دست آوردن درک از منابع موجود در رایانه و اینترنت تعریف کرد. برخی از محققان اظهار داشتند که سواد دیجیتال با توانایی های شناختی ارتباط نزدیکی دارد (میشرا و همکاران، ۲۰۱۷). علاوه بر مشارکت در یادگیری، فعالیت های یادگیری آنلاین همچنین دانش آموزان را قادر می سازد تا در رسانه های اجتماعی، بازی کردن و گوش دادن به موسیقی شرکت کنند. به گفته هیگینز و همکاران (۲۰۱۴)، سواد دیجیتال ناکافی باعث پایین بودن، کنترل خود می شود

که می تواند منجر به انحراف در دنیای سایبری شود. مهارت های کم سواد دیجیتال همچنین می تواند منجر به اعتیاد کودکان به استفاده از ابزارها شود (هلسپر و همکاران، ۲۰۱۹).

از منظر روان شناختی، سواد دیجیتال می تواند نشان دهنده رفتار آنلاین در کودکان، از جمله از نظر خود کنترلی باشد (دورسن و همکاران، ۲۰۱۵). سواد دیجیتالی می تواند بر خود کنترلی کودکان تأثیر بگذارد که باعث می شود کودکان مسئولیت های خود را بدانند که چه زمانی، کجا و چه مدت می توانند به طور مستقل به یادگیری آنلاین دسترسی داشته باشند (وانگ و همکاران، ۲۰۱۳). یک مطالعه مقدماتی توسط محمدیاری و سینگ (۲۰۱۵) اشاره کرد که سطح سواد دیجیتالی یک فرد می تواند بر عملکرد دانش آموزان در تسهیل استفاده از آموزش الکترونیکی و کاهش تأثیر منفی فعالیت های آنلاین تأثیر بگذارد. مرور ادبیات و مطالعات تجربی بینش هایی را برای سیاست گذاران در چارچوب های نظری در مورد اینکه چگونه کودکان (و والدین آنها) ممکن است برای به حداقل رساندن مشکلات روانی در زمان های چالش برانگیز انزوای اجتماعی حمایت شوند، فراهم می کند (محمدی و همکاران، ۲۰۲۰؛ پدروسا و همکاران، ۲۰۲۰؛ راکانلو و همکاران، ۲۰۲۰؛ وانگ و همکاران، ۲۰۲۰). این مطالعات اغلب بر اساس نحوه درک والدین از نیازهای فرزندانشان است (فیتزپاتریک و همکاران، ۲۰۲۰). با این حال، اثربخشی سواد رسانه ای توصیه شده هنوز از جنبه کودک مورد بررسی قرار نگرفته است. این مطالعه می خواهد با تمرکز بر نگرانی های کودکان نسبت به وضعیت کووید-۱۹، به این موضوع بپردازد، که کودکان چگونه با استفاده از سواد رسانه ای، برای مدیریت نگرانی های خود استفاده می کنند و اینکه چگونه سودمندی این استراتژی ها را درک می کنند. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی و استرس تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا می باشد.

• روش پژوهش

نوع پژوهش از انواع پژوهش های کاربردی است و روش پژوهش حاضر به لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی - پیمایشی و از نظر هدف همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان پاوه در سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ تشکیل داد. تعداد جامعه آماری بر اساس مطالعه مقالات موجود حدود ۱۴۸۵ نفر بر آورد شده است. روش نمونه گیری بصورت نمونه گیری غیر احتمالی می باشد. نمونه گیری به صورت خوشه ای چند مرحله ای صورت گرفت. و بر اساس جدول مورگان برای نمونه بین ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ حدود ۳۱۰ نفر بود. به منظور مطالعه ماهیت متغیرهای پژوهش و ویژگی های متغیرها و بررسی پیشینه تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است. علاوه بر مطالعه کتابخانه ای برای بررسی ادبیات نظری پژوهش از منابع اطلاعات الکترونیکی (اینترنت)، تحقیقات داخلی و همچنین استفاده از نظر اساتید و صاحب نظران در زمینه سواد رسانه ای، تاب آوری و استرس تحصیلی بهره گرفته شده است.

از آنجا که پژوهش حاضر از نوع توصیفی است، همچون بسیاری از پژوهش های توصیفی مشابه برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز در جهت آزمون پرسش ها از پرسشنامه استفاده شده است. در پژوهش پیش رو، ابزار عمده برای جمع آوری داده ها، پرسشنامه می باشد. پرسشنامه یکی از ابزارهای رایج تحقیقات و روشی مستقیم، برای کسب داده های پژوهش است. پرسشنامه مجموعه ای از سؤالات، عبارات و گویه ها می باشد که پاسخ دهنده با مداخله آنها، پاسخ لازم را ارائه می کند. این پاسخ، داده مورد نیاز پژوهشگر را تشکیل می دهد. (مقیمی، ۱۳۸۷).

پرسشنامه سواد رسانه ای: این پرسشنامه توسط فلسفی (۱۳۹۳) ساخته شده و دارای ۲۰ عبارت است و سواد رسانه ای را در پنج بعد درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای و

تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه ای اندازه گیری می کند. سؤال های ۱ تا ۴ برای سنجش درک محتوای پیام های رسانه ای، سؤال های ۵ تا ۸ برای سنجش آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای، سؤال های ۹ تا ۱۲ برای سنجش گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، سؤال های ۱۳ تا ۱۶ برای سنجش نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای و در نهایت سؤال های ۱۷ تا ۲۰ برای سنجش تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای است. بر اساس طیف لیکرت کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده است. اعتبار یا روایی با این مسئله سر و کار دارد که یک ابزار اندازه گیری تا چه حد چیزی را اندازه می گیرد که ما فکر می کنیم (سرمه و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش فلسفی (۱۳۹۳) به اعتبار قابل قبول در این پژوهش، ابتدا طی جلسات متعدد با کمک استاد راهنما به انتخاب معتبرترین شاخص های گردآوری شده از بین شاخص های حاضر در پرسش نامه های موجود و آزمون شده قبلی، اقدام نمودیم. علاوه بر آن، تمامی گویه های استخراج شده در اختیار چند تن از اساتید و کارشناسان مرتبط با موضوع مورد مطالعه قرار گرفت. اشتراک نظر آنها بر گویه ها، مبنی بر معتبر بودن سنجه مورد نظر بود. پایایی پرسشنامه نیز برای نمره کل پرسشنامه در پژوهش فلسفی (۱۳۹۳) بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۲ به دست آمده است.

پرسش نامه تاب آوری تحصیلی سامونلز: مقیاس تاب آوری تحصیلی (ARI) توسط سامونلز در سال ۲۰۰۴ ساخته شد و در دو مطالعه مناسب بودن آن تایید شد. سپس با توسعه مقیاس تاب آوری تحصیلی مطالعه در سال ۲۰۰۹ با همکاری او به چاپ رسید. نسخه اصلی این پرسشنامه ۴۰ سوال را شامل میشود. در ایران، این پرسشنامه توسط سلطانی نژاد و همکاران (۱۳۹۳) هنجاریابی شد. در هنجار ایرانی تعداد سوالات این پرسشنامه به ۲۹ سوال تقلیل یافته است. در پژوهش آنها برای این پرسشنامه سه عامل با عناوین مهارتهای ارتباطی، جهتگیری آینده، و مسئله محور/ مثبت نگر تایید شدند. سامونلز (۲۰۰۴) پایایی نسخه ۴۰ سوالی این پرسشنامه را محاسبه نمود. وی جهت برآورد این پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده کرد و ضریب آلفای کرونباخ آن را در حدود ۰/۸۹ برآورد نمود. همچنین روایی سازه این پرسشنامه نیز در

پژوهش وی مطلوب ارزیابی شد. در ایران سلطان نژاد و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی مشخصات روانسنجی این پرسشنامه پرداختند. آنها ضریب آلفای کرونباخ را برای عامل های این پرسش نامه در نمونه دانش آموزی بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۷ و در نمونه دانشجویی بین ۰/۶۲ تا ۰/۷۶ به دست آوردند.

در تحقیق حاضر داده های به دست آمده با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. در سطوح توصیفی از شاخص های فراوانی (فراوانی و درصد فراوانی) جهت خلاصه کردن داده های جمعیت شناختی متغیرها، شاخص های گرایش به مرکز (میانگین، میانه و مد) که معرف تمرکز داده ها در توزیع متغیر هستند و شاخص های پراکندگی (انحراف استاندارد و دامنه تغییرات) که میزان پراکندگی و تغییرات مقادیر هر متغیر را در اطراف میانگین نشان می دهند، استفاده شد. در مرحله دوم و بخش استنباطی به بررسی نرمال بودن داده ها از طریق شاخص های کجی و کشیدگی (که انحراف منحنی نرمال از حالت تقارن و برآمدگی یا فرورفتگی منحنی توزیع نرمال را نشان می دهند) و نمودار هیستوگرام با استفاده از نرم افزار SPSS پرداخته شد و سپس برای پاسخ به فرضیه های پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد.

• یافته های پژوهش

الف) توصیف آماری متغیر های پژوهش

جدول ۱ میانگین، میانه، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی، مقادیر کولموگروف اسمیرنوف و سطوح معناداری هر یک از متغیر های پژوهش را نشان می دهد. پژوهش حاضر از متغیر های سواد رسانه ای، تاب آوری تحصیلی و تاب آوری تحصیلی تشکیل شده است که سنجش توصیفی هر یک از این ابعاد در جدول زیر مشاهده می شود.

جدول ۱) آمارهای توصیفی متغیرهای پژوهش

مؤلفه ها	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
درک محتوای پیام های رسانه ای	۱۴/۲۲	۲/۸۱	۰/۰۴۹	-۰/۲۳۱
آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای	۱۴/۴۲	۲/۷۵	-۰/۰۲۳	-۰/۶۴۷
گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای	۱۵/۶۱	۲/۴۴	-۰/۴۹۵	۰/۱۴۰
نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای	۱۱/۸۵	۲/۶۱	-۰/۳۵۵	۱/۱
تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای	۱۱/۴۴	۲/۴۷	۰/۲۶۱	۰/۶۴۹
سواد رسانه ای	۶۷/۵۴	۸/۸۹	۰/۲۰۶	-۰/۱۸۵
تاب آوری تحصیلی	۹۹/۳۴	۹/۷۶	-۰/۰۱۱	۰/۴۶۷
استرس تحصیلی	۱۵۷/۷۱	۲۷/۳۵	۰/۰۶۱	۰/۷۵۳

بر اساس جدول ۱ در خصوص توزیع نمره های شرکت کنندگان در متغیرهای پژوهش، با توجه به شاخص های شکل توزیع می توان گفت توزیع داده های نمونه ای متغیرها به سمت توزیع نرمال تمایل دارند (مقادیر کجی و کشیدگی در همه متغیرها بین ۲+ و ۲- می باشد). به عبارتی دیگر توزیع داده های نمونه ای این متغیرها نرمال می باشد.

بین سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا رابطه معنادار وجود دارد.

جدول ۲) ماتریس همبستگی بین سواد رسانه ای و تاب آوری تحصیلی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
درک محتوای پیام های رسانه ای	۱						
آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای	**۰/۵۵۶	۱					
گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای	**۰/۵۱۲	**۰/۵۰۴	۱				
نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای	۰/۰۸۲	**۰/۳۱۲	**۰/۱۹۷	۱			
تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای	**۰/۱۸۴	**۰/۳۵۲	**۰/۲۶۷	**۰/۲۸۱	۱		
سواد رسانه ای	**۰/۷۰۴	**۰/۸۱۲	**۰/۷۲۴	**۰/۵۸۴	**۰/۶۰۰	۱	
تاب آوری	**۰/۴۵۹	**۰/۵۱۹	**۰/۵۲۷	**۰/۲۲۱	**۰/۲۵۱	**۰/۵۸۴	۱

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
تحصیلی							

$$P < 0.05^{***} \quad P < 0.01^{**}$$

نتایج جدول ۲ نشان می دهد که بین سواد رسانه ای باتاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا رابطه معنادار به صورت مثبت وجود دارد ($p \leq 0.05$). به عبارتی با توجه به مقدار مثبت ضریب همبستگی ($r = 0.584$) می توان نتیجه گرفت که با افزایش نمره سواد رسانه ای، میزان تاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا ، افزایش معناداری پیدا می کند.

نتایج جدول ۲ نشان می دهد که بین مولفه های سواد رسانه ای (درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای) باتاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا رابطه معنادار به صورت مثبت وجود دارد ($p \leq 0.05$). به عبارتی با توجه به مقدار مثبت ضریب همبستگی به ترتیب مولفه ها ($r = 0.459$) ، ($r = 0.519$) ، ($r = 0.527$) ، ($r = 0.221$) و ($r = 0.251$) می توان نتیجه گرفت که با افزایش نمره مولفه های سواد رسانه ای، میزان تاب آوری تحصیلی دانش آموزان در دوران پاندمی کرونا ، افزایش معناداری پیدا می کند.

برای بررسی رابطه ی چندگانه بین سواد رسانه ای با تاب آوری تحصیلی ، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد. نتایج تحلیل آماری این فرضیه در جدول های ۳ و ۴ آمده است.

جدول ۳) ضریب همبستگی و ضریب تبیین متغیرهای وارد شده در مدل رگرسیون در پیش‌بینی تاب آوری تحصیلی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین (R^2)	F	سطح معناداری
۱	۰/۶۱۷	۰/۳۸۱	۳۷/۴۴	۰/۰۰۱
a پیش‌بینی کننده‌ها: (ثابت)، سواد رسانه ای				
متغیر وابسته: تاب آوری تحصیلی				
آماره دوربین واتسون: ۱/۷۱۰				

از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسون بدست آمده (۱/۷۱۰) از جدول ۳ کمتر از ۲/۵ است، می‌توان فرض استقلال جملات خطای رگرسیونی را پذیرفت.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که در مدل رگرسیون پیش‌بینی تاب آوری تحصیلی از روی سواد رسانه ای، ضریب تعیین (R^2) برابر با ۰/۳۸۱ به دست آمده است. به عبارت دیگر، سواد رسانه ای (درک محتوای پیام‌های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه ای، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه ای و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه ای) روی هم، ۳۸/۱ درصد از واریانس تاب آوری تحصیلی را تبیین می‌کند. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، مقدار F محاسبه شده برای تحلیل رگرسیون معنادار هستند ($p < ۰/۰۵$). بنابراین، معادله رگرسیون انجام شده از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۴) ضرایب رگرسیون متغیرهای وارد شده در پیش بینی تاب آوری تحصیلی

مدل	متغیر	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	ارزش t	سطح معنی داری
		B	انحراف استاندارد	Beta		
۱	ثابت	۵۵/۸۵۵	۳/۴۷۷		۱۶/۰۶۵	۰/۰۰۱
	درک محتوای پیام های رسانه ای	۰/۵۳۷	۰/۲۰۱	۰/۱۵۵	۲/۶۶۷	۰/۰۰۸
	آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای	۰/۸۸۴	۰/۲۱۶	۰/۲۴۹	۴/۰۹۵	۰/۰۰۱
	گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای	۱/۱۹۸	۰/۲۲۲	۰/۳۰	۵/۳۸۴	۰/۰۰۱
	نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای	۰/۲۲۶	۰/۱۸۲	۰/۰۶۱	۱/۲۳۹	۰/۲۱۶
	تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای	۰/۱۵۰	۰/۱۹۵	۰/۰۳۸	۰/۷۷۲	۰/۴۴۱
متغیر وابسته: تاب آوری تحصیلی						

ضرایب رگرسیون در مدل نهایی، جدول ۴ را نشان داده شده است. ضریب رگرسیون (B) برای درک محتوای پیام های رسانه ای برابر با ۰/۵۷۳، برای آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای برابر با ۰/۸۸۴، برای گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای برابر با ۱/۱۹۸ و مقدار

«ثابت» رگرسیون برابر ۵۵/۸۵۵ است. در جدول ۴ همچنین مقادیر t و سطح معناداری متغیرهای یاد شده، کمتر از ۰/۵ هستند، که نشان می‌دهند که این ضرایب از لحاظ آماری معنادار هستند. بر اساس نتایج جدول ۴، بزرگترین ضریب بتا برابر با $\beta = ۰/۳۰۰$ است که مربوط به گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه ای می‌باشد. این نتیجه نشان می‌دهد که "گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه ای" سهم بیشتری در تبیین تاب‌آوری تحصیلی دارد. به عبارتی دیگر متغیر "گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه ای" پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری در پیش‌بینی "تاب‌آوری تحصیلی" افراد نمونه می‌باشد. آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه ای با ضریب بتا برابر با $\beta = ۰/۲۴۹$ و درک محتوای پیام‌های رسانه ای با ضریب بتا برابر با $\beta = ۰/۱۵۵$ ، نیز نقش معناداری در پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی دارند. سایر مولفه‌ها نقش معناداری در این مدل نداشتند.

نتیجه‌گیری

- بین سواد رسانه ای با تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان در دوران پاندمی کرونا رابطه معنادار وجود دارد.

در این مطالعه، رابطه بین سواد دیجیتال با تاب‌آوری تحصیلی در دختران دوره دوم متوسطه مورد بررسی قرار گرفت. در نتیجه، این مطالعه مثبت متوسطی را بین سواد رسانه ای و تاب‌آوری تحصیلی شان داد، که نشان می‌دهد سطح بالایی از سواد رسانه ای با تاب‌آوری تحصیلی بالا در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه همراه خواهد بود. در نتیجه افزایش خودکارآمدی در سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان، باعث افزایش تاب‌آوری تحصیلی می‌شود.

همسو با نتایج پژوهش در مطالعه راس و همکاران (۲۰۱۶)، انگیزه تحصیلی درونی و بیرونی رابطه مثبتی با سواد سلامت دیجیتال داشت. علاوه بر این، دمی‌رالی و کارادینز (۲۰۱۰) کشف کردند که تجربه معلمان دانشجو از کامپیوتر، مهارت‌ها و فراوانی استفاده از کامپیوتر و اینترنت، و همچنین دسترسی به کامپیوتر و اینترنت، به طور قابل توجهی با درک آنها از سواد

رسانه ای مرتبط است. علاوه بر این، آهارونی و گازیت (۲۰۱۹) دریافتند که گشودگی به تجربه، تهدید و چالش، و همچنین انگیزه، سواد رسانه ای دانش آموزان را پیش بینی می کند. مطالعه سوریا و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که سه زیرساخت هوش هیجانی (EI): ارزیابی هیجانات خود، ارزیابی دیگران-عواطف و استفاده از احساسات از نظر آماری تأثیر مثبت معناداری بر خود کارآمدی دانشجویان پزشکی در سواد اطلاعاتی داشتند. کیلیچ _ کمک (۲۰۱۰) دریافت که راهبردهای فراشناختی، مدیریت تلاش، بسط و تفکر انتقادی و همچنین باور کنترلی، ابعاد مختلف سواد رسانه ای را پیش بینی می کنند.

در تبیین یافته های پژوهش به نظر می رسد، ساختارهای مفهومی مختلفی وجود دارد که چارچوب هایی را برای ارزیابی، بهبود یا اندازه گیری تاب آوری دیجیتال در بین افراد کاوش یا پیشنهاد می کنند. در ابتدا، مفهوم تاب آوری در یک جنبه اجتماعی و فنی تاب آوری دیجیتال در طول رویدادهای مخرب زندگی در سطح فردی توسعه یافت. به عنوان مثال، هوآ و همکاران (۲۰۱۸) یک مدل رفتار انعطاف پذیر اقتصادی را برای مطالعه تاب آوری روانشناختی فردی در زمینه حملات تروریستی سایبری به سیستم های مالی پیشنهاد کرد. به همین ترتیب بوداک و همکاران (۲۰۲۱) مطالعه ای انجام دادند که مشتریان به نقض حریم خصوصی آنلاین و پیامدهای رفتاری این رویداد استرس زا پاسخ دادند. بعدها این مفهوم به طور گسترده در جنبه روانی رفتاری انسان گسترش یافت. اری و همکاران (۲۰۲۱) نظریه تاب آوری اجتماعی-اکولوژیکی را در زمینه فناوری دیجیتال گسترش داد و تاب آوری دیجیتال را به عنوان توانایی یادگیرندگان برای غلبه بر مشکلات تکنولوژیکی و تداوم یادگیری آنلاین در حالی که با روندهای در حال تغییر در آموزش عالی سازگار می شوند، تعریف کرد. با این حال، تاب آوری دیجیتال ابتدا در محیط های آموزشی مدرسه به دلیل دوره های آنلاین باز گسترده و انتشارات با دسترسی آزاد رخ داد. ولر، اندرسون (۲۰۱۳) چارچوبی از تاب آوری دیجیتالی را پیشنهاد کردند که توانایی یک موسسه را برای انطباق با چالش های دیجیتالی توصیف می کند. از ابتدای سال ۲۰۲۰، بیماری همه گیر جهانی کروناویروس (COVID-۱۹) به

نوآوری فناوری در هر زمینه سرعت بخشیده است و سطح استفاده از دیجیتال به طور قابل توجهی از طریق همه گیری افزایش یافته است. در نتیجه، از کارمندان انتظار می رفت که به صورت آنلاین کار کنند، از دانش آموزان انتظار می رفت که از راه دور مطالعه کنند، از بیماران در یک مقطع انتظار می رفت که در مشاوره آنلاین شرکت کنند، و انتظار می رفت که مردم به دلیل قفل شدن ناگهانی، کارهای روزانه خود را به صورت آنلاین انجام دهند (شیائو، بکریک-گربر، لوکاس، رول، ۲۰۲۱). قرنطینه و اقدامات فاصله گذاری اجتماعی منجر به تغییر قابل توجهی در شیوه های کار و یادگیری شد. در حالی که مزایای استفاده از فناوری برای حفظ هنجارهای روزمره واضح است، گذراندن زمان بیشتر آنلاین نیز می تواند خطر مواجهه با مشکلات را افزایش دهد. بنابراین، این موضوع به مفهومی منجر می شود که دانش آموزان چقدر از تاب آوری دیجیتال خود آگاه هستند.

خطرات رفتارهای دیجیتالی مشکل ساز مانند فرسودگی دیجیتال، ناراحتی روانی ناشی از شکست های دیجیتال، یا تعاملات ناسالم در رسانه های اجتماعی مانند آزار و اذیت سایبری و جرایم سایبری فشار زیادی برای افراد است. نیاز به توانمندسازی افراد برای ایجاد تاب آوری دیجیتال و درک نگرانی های روان شناختی میانجی برای افزایش تاب آوری دیجیتال وجود دارد (شارما و همکاران، ۲۰۲۱). در چند سال گذشته و مهمتر از همه در ۳ سال گذشته، تلاش های متعددی توسط محققان برای تعریف تاب آوری دیجیتال صورت گرفته است. برخی از تعاریف موافق هستند که تاب آوری دیجیتال قابلیت های فنی سیستم ها و زیرساخت ها برای نشان دادن تاب آوری است (ون در کلاچ، لوکفلد، ۲۰۲۱). تعاریف دیگر تغییر رفتاری دارند زیرا به تاب آوری دیجیتال به عنوان پذیرش فناوری اشاره می کنند (بوداک، راج، اسلیچویچ، شکیناریچ، ۲۰۲۱)، اما تعریف تاب آوری دیجیتال در مطالعات مختلف یا نامشخص یا ناسازگار است. علاوه بر این، در بسیاری از موارد، یک تلفیق کلی بین "سواد دیجیتال" و "تاب آوری دیجیتال" وجود دارد (رینولدز، پارکر، ۲۰۱۸). تران و همکاران (۲۰۲۰) یک رابطه مثبت بین تاب آوری دیجیتال و سواد دیجیتال را ثابت کرد. سواد

دیجیتال به عنوان یک مهارت ضروری شهروندان دیجیتال آینده با سطوح تاب آوری بیشتر همبستگی داشت. بوداک و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که مجموعه سواد دیجیتالی مورد نیاز برای دستیابی به تاب آوری دیجیتال عمومی نیست و به زمینه رویداد استرس‌زا بستگی دارد، اما به عنوان عاملی بر تاب آوری فردی به صورت آنلاین شناخته شده است. بنابراین، سواد دیجیتال عموماً به درک و استفاده مؤثر و اخلاقی از فناوری‌های دیجیتال مربوط می‌شود، در حالی که تاب آوری دیجیتال به ظرفیت‌های دسترسی، استفاده، درک، و گسترش منابع دیجیتال مؤثر و تکنیک‌های دستکاری رایج، به‌ویژه، رفتاری و نگرشی مربوط می‌شود.

بر اساس نتایج به دست آمده از فرضیه پژوهش و تاثیر سواد رسانه‌ای بر تاب آوری تحصیلی به نظر می‌رسد، توسعه راهبردهای مداخله مؤثر که تاب آوری دیجیتال را هدف قرار می‌دهد ضروری است. در این مقاله، چند توصیه کلیدی برای کاربرد این مفهوم در تحقیقات آتی ارائه می‌گردد.

۱-۱) موسسات آموزشی باید این آگاهی را ارتقا دهند که تاب آوری دیجیتال از طریق استفاده آنلاین و تجربه آموخته شده رشد می‌کند و نمی‌تواند از طریق اجتناب از دنیای دیجیتال توسعه یابد. از این رو، ارتقای تاب آوری دیجیتالی افراد بسیار مهم است.

۱-۲) لازم است مفهوم تاب آوری دیجیتال در محیط‌های آموزشی مدرسه برای ساختن یک تعریف عملیاتی با تحقیقات ترکیبی بررسی شود.

۱-۳) استراتژی‌هایی باید برای بازسازی مسئولیت‌های شناختی مانند آموزش شناختی اتخاذ شود که بر ایجاد تغییر نگرشی در تلاش برای تأثیرگذاری بر رفتار آنلاین تمرکز دارد. در این فرآیند، مربیان باید به آزمودنی‌ها کمک کنند تا نسبت به اعمال خود احساس مسئولیت کنند و بتوانند رفتار خود را در مواجهه با تهدیدات آنلاین کنترل کنند.

این پژوهش نیز مانند بسیاری از پژوهش های دیگر با محدودیت هایی همراه بود، جامعه پژوهش حاضر را کلیه دانش آموزان دختر شهرستان پاوه تشکیل می دادند ، بنابر این تعمیم نتایج حاصل بایستی با احتیاط انجام شود. استفاده از ابزار خود گزارش دهی نیز یکی دیگر از محدودیت های پژوهش بود.**بنابر این پیشنهاد می گردد که** بافت فرهنگی باید به عنوان یک عامل مهم مؤثر بر تاب آوری دیجیتال فردی شناخته شود و بنابرین باید در فرآیند بررسی مفهوم مورد توجه قرار گیرد.مدل مفهومی اولیه تاب آوری دیجیتال باید بیشتر از طریق مطالعات کیفی نهایی شود، که ممکن است بعداً به عنوان راهنمایی برای بررسی مداخلات مبتنی بر تاب آوری برای دانش آموزان آسیب پذیر مورد استفاده قرار گیرد.

منابع و مأخذ

- احمدی ، ژاله ، زینالی ، علی (۱۳۹۷). تاثیر اعتیاد به شبکه های اجتماعی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان: نقش میانجی کیفیت خواب، اهمال کاری تحصیلی و استرس تحصیلی، نشریه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۶(۲۲)، ۲۱-۳۲.
magiran.com/p1938278
- باقری شیخانگفته، فرزین و اکبری، مهیار و یوسفی سیاکوچه، عادلّه و انصاری فر، نوشین (۱۳۹۹). نقش سواد سلامت و سواد رسانه ای در پیش بینی ترس از کرونا ویروس ۲۰۱۹، اولین کنگره ملی دانشگاه و کووید - ۱۹
- تراب زاده، لیلا، و ایمانی، جاوید (۱۴۰۰). تولید محتوا و سواد رسانه ای یاریگران حکمرانی نوین و تاب آوری سایبری، نشریه دین و ارتباطات، ۲۸(۲)، ۶۰-۹۳.
magiran.com/p2361686
- خانیکی، هادی ؛ میرمجلسی، سیده انوشه (۱۳۹۹). گروه های آسیب پذیر در سیل لرستان و سهم رسانه های مشارکتی در تاب آوری، فصلنامه جامعه، فرهنگ، رسانه، ۳۳(۳)، ۱۱-۳۲.
magiran.com/p2169571
- خرم مکان، رضا و رمضانی، زهره و بنیادی نایینی، مهدیه و یوسفوند، صابر و اکبری، مهسا و محمدی، رسول و حسین زاده، جمال و باستانی، شاهرخ و خلیلی، جواد (۱۳۹۹) ارتباط میزان استفاده از فضای مجازی با اضطراب کرونا و افسردگی دانشجویان
- رشیدی علی، امیری محمد، مهرآور گیگلو شهرام، نودهی حسن (۱۳۹۴). بررسی رابطه ادراک از محیط یادگیری کلاس با تاب آوری تحصیلی. پژوهش های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار). ۱۳۹۴
- رهبر کرباسدهی ،فاطمه ، رهبر کرباسدهی، ابراهیم (۱۴۰۰). آموزش مجازی دانش آموزان طی همه گیری کرونا ویروس ۲۰۱۹: معضلات و راهکارها، مجله مرکز

مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۶(۳)، ۲۲۴-۲۲۵.

magiran.com/p۲۳۶۵۹۱۷

• سلیمانی شیرین، مکی آل آقا بدیع الزمان، اعتماد اهری علاءالدین. بررسی رابطه میزان سواد رسانه ای والدین با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. مجله علوم روانشناختی. ۱۳۹۸

• کوشکی، امین (۱۳۹۵). نقش آموزش سواد رسانه ای در آموزش شهروندی، دومین همایش ملی رسانه، ارتباطات و آموزش های شهروندی، تهران،
<https://civilica.com/doc/۶۱۵۶۸۰>

• میرانی سرگزی، نرگس، بشارت نیا، محمدصادق، عسکری، مهتاب، طاهری، ابوالفضل. (۱۳۹۹). بررسی رابطه مدیریت سواد رسانه ای با هیجان تحصیلی و خلاقیت شناختی دانشجویان در فضای مجازی. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۱۱(۲) (پیاپی ۴۲)، ۸۵-۱۰۴.

• میرزایی، آمنه و بسامی، رضا (۱۳۹۹). مشکلات و آسیب های تدریس در فضای مجازی در دوران کرونا و پسا کرونا، دهمین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم تربیتی و اجتماعی، بابل، ۱۱۲۶۴۸۲،
<https://civilica.com/doc/۱۱۲۶۴۸۲>

• نظری هنزایی، مرضیه و حسن زاده، عبدالله (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین سواد رسانه ای و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه یک شهر بندرعباس، اولین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرآیندهای تعلیم و تربیت، بندرعباس، ۱۲۹۳۸۵۱،
<https://civilica.com/doc/۱۲۹۳۸۵۱>

• نیازی لیلا، زارعی زوارکی اسماعیل، علی آبادی خدیجه (۱۳۹۵). تاثیر آموزش سواد رسانه ای مبتنی بر فناوری بر میزان آگاهی دانش آموزان. مطالعات رسانه نوین ۱۳۹۵

- Cordeiro JV. (۲۰۲۱). Digital technologies and data science as health enablers: an outline of appealing promises and compelling ethical, legal, and social challenges. *Front Med (Lausanne)*. (۲۰۲۱) ۸:۶۴۷۸۹۷. ۱۰.۳۳۸۹/fmed.۲۰۲۱.۶۴۷۸۹۷

- Derakhshan, A. (۲۰۲۱a). "Implementation and application of building teacher resilience in EFL classrooms," in The ۸th ELT Conference (Tehran).
- Derakhshan, A. (۲۰۲۱b). The predictability of Turkman students' academic engagement through Persian language teachers' nonverbal immediacy and credibility. *J. Teach. Persian Speakers Other Lang.* ۱۰, ۳-۲۶. doi: ۱۰.۳۰۴۷۹/JTPSOL.۲۰۲۱.۱۴۶۵۴.۱۵۰۶
- Greenier, V., Derakhshan, A., and Fathi, J. (۲۰۲۱). Emotion regulation and psychological well-being in teacher work engagement: a case of British and Iranian English language teachers. *System* ۹۷, ۱۲۱-۱۳۰. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.system.۲۰۲۰.۱۰۲۴۴۶
- Kim, T. Y., and Kim, Y. K. (۲۰۱۶). The impact of resilience on L۲ learners' motivated behavior and proficiency in L۲ learning. *Educ. Stud.* ۴۳, ۱-۱۵. doi: ۱۰.۱۰۸۰/۰۳۰۵۵۶۹۸.۲۰۱۶.۱۲۳۷۸۶۶
- Liu, W. (۲۰۲۱). Does teacher immediacy affect students? A systematic review of the association between teacher verbal and non-verbal immediacy and student motivation. *Front. Psychol.* ۱۲:۷۱۳۹۷۸. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fpsyg.۲۰۲۱.۷۱۳۹۷۸
- Proietti Ergün, A. L., and Dewaele, J.-M. (۲۰۲۱). Do well-being and resilience predict the foreign language teaching enjoyment of teachers of Italian? *System*, ۹۹, ۱۰۲-۱۱۶. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.system.۲۰۲۱.۱۰۲۵۰۶
- Rabbanee F, Quaddus M, Gururajan R, Abawi L, Dickinson S.(۲۰۱۹). Conceptualizing Digital Resilience of Australian Tertiary-Level Students. In *WA Teaching and Learning Forum* ۲۰۱۹. (۲۰۱۹). Available online at: <https://littec.curtin.edu.au/events/conferences/tlf/tlf۲۰۱۹/contents-all.html> (accessed October ۱۶, ۲۰۲۱).

- Sun H, Yuan C, Qian Q, He S, Luo Q.(۲۰۲۲). *Digital Resilience Among Individuals in School Education Settings: A Concept Analysis Based on a Scoping Review*. *Front Psychiatry*. ۲۰۲۲ Mar ۳۱; ۱۳:۸۵۸۵۱۵. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fpsy.۲۰۲۲.۸۵۸۵۱۵. PMID: ۳۵۴۳۲۰۳۲; PMCID: PMC۹۰۰۸۲۳۶.
- Yang S and Wang W (۲۰۲۲) *The Role of Academic Resilience, Motivational Intensity and Their Relationship in EFL Learners' Academic Achievement*. *Front. Psychol*. ۱۳:۸۲۳۵۳۷. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fpsyg.۲۰۲۱.۸۲۳۵۳۷